

ROSTA

TURÁNI KÓTYAG

A turanizmus ha könnyed előadásban alkalmaztatik, ma a hazafias stílus egy eszköze; ha politikailag, akkor a 19. század nagyszámu nemzeti illúzióinak egyik elkésett, de épenséggel nem javított kiadása; ha azonban a tudomány rendjébe tartozó gondolatok között merült föl, akkor vaskos tévedés, melyet nem lehet elég eréllyel visszautasítani.

Szekfü Gyula (Magyar Szemle, 1929:31.)

Verebekre nem érdemes ágyúval löni, de ha a verebek elszaporodnak, egy kis riasztó nem árt nekik. Ilyen elszaporodott verebek a „turáni ősdal“ fiókái, akik ma már oly kellemetlen tömegben zsvajoznak az irodalom berkeiben, hogy szinte nemzeti veszedelemmé lesz vakmerőségük. A félművelt és dilettáns turáni írásművek a „fajmagyarság“ és nacionalizmus jelszavának gyűjtőíveivel toborozzák megkótyagosító tanaik számára a hívők újabb és újabb seregeit ...

Gödöllön működik egy Turáni Irodalmi Vállalat, amely népiratkákat ad ki és havonként *Napsugár* címmel egy folyóiratban propagálja a legnaivabb eszméket, amik úgylátszik hitelre találnak, mert a vállalkozás már második éve fönntartja magát. Hogy milyen szellemi nivón állhat ez a népies kiadvány, arra már az alcíme is rávilágít: „*Ősmagyar* néprajzi havi folyóirat“. Nem valószínű, hogy azt akarná ezzel mondani a szerkesztő, hogy folyóirata olyan, amilyent ősmagyarjaink szerkesztettek ... Ha pedig egy folyóirat „ősmagyar“ vagy mondjuk török dolgokkal foglalkozik, ezért még nem nevezhető ősmagyar vagy török folyóiratnak. De a *Napsugár* ilyen gondolkozási lapszusokkal nem törődik, megelégszik vele, ha ezzel a jólbevált parasztfogással becsalogathatja sátorába a jóhiszemű és érzelmes illúzióikban színes mannára váró lelkeket. Ennek az együgyűségnek mutogat reménykeltő képeket a *Napsugár*, amelynek olvasói joggal hihetik, hogy az „ősmagyar“ szellemi mozgalom és a pogány ősvallás föltámadása fogja visszaszerezni az ország történelmi határait.

Nem szabad mosolyogni ezen a gyerekeségen, mert ez már társadalmi epidémia: ha Németországban Ludendorff tábornok be tudott lépni a Wotan-tisztelők vallási szektájába, akkor szélesebb gyökerű az egész mozgalom és nem tartható többé néhány suburbanus fantasztá játékának. Persze a pogányságnak ezek a gödöllői apostolai nem tudják, hogy az ősmagyar portéka, amit árulnak – annyi más magyar tulipánnal és szalmalánggal együtt –: germán import. A háború utáni lelki összeomlás Németországában fogamzott meg az a kétségbeesett gondolat, hogy a keresztény civilizációtól már nincs mit remélnie a kiközösített németységnek, vissza kell hát térni a skandináv istenekhez. Erre a német hóbortra bújtak elő nálunk is a titkos turániak, – béliás, nyugdíjas, menekült tisztviselők, akik tragikus trianoni sorsukban áldozatai lettek egypár közszereplésre és vezérségre vágyó „táltos“-nak és „regős“-nek – hogy fehér lovat áldozzanak* és lázba jöjjenek Hadur nevére. (Ez az új hajnalcsillag megint a germán égről jött hozzánk. Gragger Róbert mutatta ki róla, hogy a XVIII. században még északi isten volt és csak költői fikcióval, mesterséges magyarosítással [Hadr > Haddur > Hadur] lett epikus hagyományunkká, de egyébként semmi köze őseinkhez.)

A „turániak“ azzal kezdték, hogy megírták a *Magyar Nemzeti Vallás* bibliáját, amelynek propagálására aztán maguk is kénytelenek voltak szordinót tenni, azzal a meglepő megokolással, hogy a vallási kérdések tárgyalásának „más vége nem lehet, mint a bolsevizmus terjedése“ (!). Annyit azonban mégis megengednek maguknak, hogy a *Napsugár* első lapján minden hónapban egy „ősmagyar“ naptárt közölnek, amelyben pogány vértanuk és „szentek“ adják a névnapokat. Ilyen megülni való nevek például: Villám; Batu (nyilván az őseinket pusztító tatár kán emlékére); Kalári (amiről tudni illenék, hogy egy latin név parasztos formája); Péhun tanjó (man hu? mi ez?); Szulejmán (ama rettenetes, eleink kenyeres pajtása); Muskátli (francia szent = „muscat“); Mirjám (zsidó származásunk záloga eme név, nem tévesztendő össze a hasonnevű cigarettával) stb., stb. Jó, hogy a Sztambul, Memphis és Khedive nevű turáni csengésű cigarettákat nem sorolták be az ősi szentek közé! Ez már nem is délibábos, hanem kótyagos mithologizálás. Ebben a gondolkörben mozog aztán a szépirodalmuk is. Az egyik *Turáni dal*-ban – amelyet nem átall a *Napsugár* a tudós Kőrösi Csoma Sándor szellemének ajánlani (mily bitang lett e név a zsiroshajú és pörge klepetusban járó turanisták kezén!) – Asszik, Jumszán és Vicsegda püspöke szerepelnek a hamisítatlan turáni couleur locale érzetetésére. Ez a „régí patinájú irodalmi munka“ azzal az epikus fenségű turáni mondással kezdődik, hogy azt mondja:

* Információk szerint a gödöllői kútfőknél – tekintettel a fehérlő drága voltára – csupán kecskét áldoznak. Szerk.

A világnak azt a fűzfán fűtülőjét!

A kitűnő eposz – a szerkesztő előszava szerint – „vogulok, osztyákok, zürjének, burjátok, báskirok, mordvinok, cseremiszek, csuvaszok, votjákok, permisek (?), szamojédek, finnek, észtek, lappok, napsugaras, magyar vendégszeretettől áradó atyafiak lakába vezet, a hol a kis gyermekek is késő éjszakáig maradnak fenn, hogy halljanak Kolozsvárról, Marosvásárhelyről, Székelyudvarhelyről és Sepsiszentgyörgyről, amiket jobban ismernek, semmint eltudnók (sic!) képzelni“.

Szomorú dolog volna, ha a magyar irredenta gondolat csak ilyen színvonalú szellemi termékekkel tudna harcba vonulni. Ezeknek a turáni eposzoknak a szerzői abban a boldog hitben ringatják magukat, hogy verselményeikkel hathatósan döngetik a trianoni falakat. Pedig ettől nyugodtan alhatnak köröskörül az el-lenségeink.

Talán a prózájuk többet ér? Maga a szerkesztő ad közre egy „szittyá“ novellasorozatot, amelynek hősei Macent, Lonkhát, Arzakomász, Eubiot, Leukonár, Adirmák névre hallgatnak, nyilván görögös eredetünk szimbolizálása kedvéért. Az egyik „népies“ novellistájuk ilyen mondatot ír le turáni lelkesültségében: „... az Isten rendelte pont ebédre“. Minő megtiszteltetése a lipótvárosi jassz-zsargonnak! „Pont“ a *Napsugárban* olvassuk ezt az üdítő kitélt, mégpedig hatszor egymás után, hogy ne legyen félreértés a dologban, refrain gyanánt:

Úgy lett minden, ahogy Kozma testvér mondta.
Másnap elindultunk, pont ahogy ő mondta ...

Itt már nemcsak az „írógárda“, hanem a szerkesztő is felelős. A szerkesztő felelős azért, ha az Atlantisztárgy „a film vásznán napvilágot lát“, a szerkesztő felelős érte, ha egy Hunor nevű ősmagyar író az Akadémiáról azt írja, hogy nem elég magyar és nem elég „törzsökös“. A szerkesztő – vannak még ilyen szerkesztők nálunk – hiszi, hogy a magyarság saját hazájában egy „ellenséges idegen népfajnak“, a „tolakodó“, „ideköpött“ (!) németnek kizsákmányoltja. Nem teszünk föl rosszhiszeműséget e „tan“ naiv harcosairól, de annyi kétségtelen, hogy mennél többet lázítunk Csonka-Magyarországon a németnevű jó-magyarok ellen, annál inkább a németiség karjaiba taszítjuk az ingadozókat és a megszállott területek németnyelvű magyarjaival annál jobban lazítjuk az érzelmi kapcsolatokat. Nem csodálkoznánk rajta, ha a pángermán propaganda – amely egyelőre megelégszik a német származásúak német öntudatának fölébresztésével – fegyvertársát üdvözlőné a magyar turániakban.

A magyarságot prédikáló szerkesztő felelős azért is, hogy a *Napsugár* olyan borzalmas magyarsággal és olyan kéjgáz-stilusban jelenik meg. Csak a félműveltség ír le vagy tűr meg olyan dolgokat – ősmagyar szövegben – mint: f a l t s c h (sic!), „válasz a Kálvinista Szemléhez“. Ki lehet az a szerkesztő, kérdezheti a józan magyar olvasó – aki ilyen értelmetlenül fogalmaz: „Midőn íróinktól és olvasóinktól ezért elnézést kérünk, elégtétellel nyugtathatjuk meg [kit? és miért elégtétellel?], hogy lapunknál többé efféle nem fog előfordulni“ –? Tűzapánk! Vízanyánk! – mondhatnók, a *Napsugár* kiszólásait idézve – ne is forduljon elő többé efféle elemista ügyefogyottság. Dehát a szerkesztő épen elemi iskolai tanító ... Földbátyánk! – Ha én miniszter lennék, már régen elcsaptam volna azt a néptanítót, akinek agyából – „12 évi állami tanítói és 12 évi vasúti szolgálat után“ – ilyen zavarosságok pattannak ki:

Ősmagyarvallási munkám, mely 30 esztendőnek 60 szemesztert kitevő szakadatlan búvárkodása és kemény tanulása, valamint minden tudást ellenőrző és felülbíráló atavisztikus ősmagyar ösztönöm invencióm nyomán és tiszta, világos s az Isten által minden egyes esetben kézzelfoghatóan igazolt tudás alapján folytatok: a magyar mindenekfölöttiség színültig telt tartalmú jelszava alatt foly. (1928 : 9. sz.)

Ez a színültig telt zagyvaság például abban látja a turáni virtust, hogy haragszik Tormay Cecile-re, akit ősmagyar lovagiassággal „Krehmüller Szécsil“-nek nevez és haragszik Herczeg Ferenc-re, akit „nemzetiszínű szalagos fajtának“ titulál. Egyelőre még csak szelíden haragszik; addig tessék változtatni a helyzeten, „mielőtt a sorozatos sértegetett vérbeli magyarság türelmének a fonala végleg (!) elszakadna“ – mert különben baj lesz! Ősmagyar hivatottságának igazolására aztán egy családfát közöl a szerkesztő, föl sorolva, hogy ki volt az „ánnya“ (!), sógora, nénje és egyéb atyjafia ... Mi szüksége van erre? És mért kell a turáni üdvösséghez megtudni a következő zavarosságokat:

Tanítói működése megállapítható a háromszékvármegyei árvaház által, ahol működtem, a csikvármegyei árvaház által, amelyet cikkeimmel kiharcoltam, megszerveztem s készen a barátoknak és apácáknak (de székelyeknek; a mi óriási különbség!) – átadtam, s a kultuszminisztérium által, mely „mint székely embert“, sváb, tót, oláh és szocialista fókusokba küldött s ahol meglévő működési bizonyítványok szerint – még olyan helyen is, ahol az elődömet pánszláv működése miatt csapták el – rendet teremtettem.

– ?? Ez a halandzsá-stilus végigvonul a *Napsugár* kiadványainak badar gallimathiaszain.

De nem elégszenek meg a folyóirattal: könyveket is adnak ki. Így például a szerkesztő bejelenti, hogy könyvet készül kiadni, amelyben kimutatja majd, hogy fajunk ősi lakója a mai Magyarországnak és hogy a magyarság soha Ázsiában nem járt. Szép dolog ez, de akkor mire való a Vicsegda püspöke, meg a sok keleti bolondéria? Egy Magyar Adorján nevű vallástudós „kétezer oldalon terjedő” munkát szándékozik kiadni a magyar vallás „alapeszméi”-ről. Tudását „őseink vallásbölcseletéből” meríti ... Van a *Napsugár* kiadványainak egy sorozata, amely önmagának az *Örökértékű Iratok Tára* nevet adományozta. Könyvjegyzékükben szerepel egy Keltz Sándor nevű szerző, aki bizonyára olyan „ízig-véríg” ősturáni, mint maga Túr apó, minden turánok úke és oka. Mert „falat kenyér” a *Napsugár* programja. Fizessünk csak elő: „ezt kívánja a magyar becsület”!

Szomorú dolog, hogy – miközben komoly tudományos és szépirodalmi művek kiadóra sem találunk – ez a félműveltség és naivság ezerszámra adja el a példányokat. Szépvízi Balás Béla *Atilla urunk* című regényének – amint a *Napsugár* dicsekszik vele – 1245 előfizetője akadt. A *Napsugár* közöl is egy statisztikát, amely foglalkozás szerint tünteti föl az előfizetők számát! Ebből megtudjuk, hogy 84 közrendőr és 31 altiszt vette meg kilenc pengőjével az *Atilla urunk* című regény-silányságot. Szegény közrendőrök és altisztek, akiknek élelemre is alig telik, kilenc pengőt vontak el maguktól és családjuktól, hogy a gödöllői ponyva-vállalatot támogassák, bizonyára abban a jámbor hitben, hogy Nagymagyarország ügyét szolgálják verejtékes áldozatukkal. És a turáni irodalmi vállalatnak volt szíve elfogadni a hiszékeny kisemberek pénzét, mert fő a *Napsugár* élete! „Ezt kívánja a magyar becsület, amely őseinknél szentség volt s amely nekünk is szentségünk!”

Ez a jellemző eset már túlnő a Szépvízi Balások hóbortjain. Ez már nem magánügy, hanem az irodalom és a társadalom közügye. Meg kell védeni a gyámoltalan lelkeket ettől a magát egyedül üdvözítőnek hirdető, de alapjában véve rideg üzleti vállalkozástól. Nem hihető, hogy a *Napsugár* szerkesztője, 12 évi tanítói és 12 évi vasutas szolgálat után, nyugállományba helyezve és úgyis mint öt gyermek apja: ne tudná, hogy kilenc pengő önkéntes adónak is sok egy közrendőr vagy egy altiszt részéről, Tűzapánk és Vízanyánk oltárán.

Még csak egyet, mielőtt búcsút vennénk ettől a sötétséget terjesztő napsugártól. Az ősmagyar folyóirat egyik száma. (II:10.) a tizenhárom aradi vértanu képét közli. Mintha azt akarná a kommentár nélküli illusztráció mondani: ime, a mi értékeink. Ez ellen a kisajátítás ellen a legnagyobb tiltakozást maguk az aradi vértanuk jelentik, akik között ilyen neveket olvasunk: Aulich, Damjanich, Knezich, Lahner, Gróf Leiningen-Westerburg, Pölsenberg, Schweidel. Ezek az „idegen” fajúak meg tudtak halni a Szépvízi Balások hazájáért. Nagyobb magyarok voltak, mint az összes turánisták együttvéve, ányaikkal és vízanyáikkal együtt. Ezek azok az „ideköpött” németek, akik ellen a *Napsugár* új Koppány-harcra toborozza az ősmagyarokat?

Azt pedig semmiképen sem értjük, miképpen jutott a *Napsugár* önképzőköri munkásai közé Kozma Andor, Jakab Ödön és Bán Aladár neve.

(Budapest)

Garázda Péter

CSODABOGÁR

A magyar sajtóban annyira elszaporodtak a csodabogarak, hogy a *Széphalom* kénytelen u rovatot nyitni nyilvántartásuk céljából.

Füst Milán regényében olvasható ez a gartenlaubei ihletű, épületes versike

Köd-anyó, köd-anyó,
Gyere be az ólba,
Ne edd meg az almákat,
Ne k ... ld össze a folyosót,
Ne szürcsöld úgy a ká-á-vét,
Ne csücsükélj a korláton, mert leesel,
Ne vegyél ollót a kezedbe ... heberebebe.

*

A *Magyar Szemle* legújabb számának (1929:101.) szociológiai tanulmányából – Kornfeld Móric báró cikkéből – idézzük a következő érdekes komplexumot:

E megfontolások alapján valószínűnek látszik, hogy az individualizmust ellenző mozgalom ... az élet megnehezülésének következménye. Ha a nemzet jövedelme nem elegendő a nemzet eltartására, a céltudatos beosztás szükségességének érzete kerekedik felül, míg az anyagi bőség idején a legtöbben a szabad

érvényesülésben látnak gazdagabb lehetőségeket. Arra, hogy az élet megnehezülése szervezkedést von maga után, példa, hogy – kiváló német történettudós megfigyelése szerint – Konstantinápolyban, ahol ismeretesképpen régebben rendkívül elszaporodtak a kutyák, ezek a nem társadalmi életet élő állatok *kerületenként* megszervezkedtek és a kerületek utcáskaira öröket állítottak, hogy a szomszéd kerület éhes ebeit távotartsák. Természetesen az emberi társadalomban nem a nyers szám ...

(Kérdés: 1. Lehet-e emberszociológiai tételre az állatvilágból igazoló példát fölhozni? 2. Miért történettudós az, aki a kutyák „szervezkedésének“ megfigyelésével foglalkozik? 3. Honnan tudják a kutyák, hogy hol vannak a kerületek határai? 4. Miképpen történt a kutyák „szervezkedése“? 5. Szabad-e éhes ebek marakodásával illusztrálni a „nemzet“ belső harcait?)

*

Egy fiatal költő – József Attila – írja tulajdon szülőanyjáról a *Nincsen apám se anyám* c. verskötetben (6. l.):

Megszült Pócze Borcsa,
kit megettek a fenék,
gyomrát, hasát sorba
százláb súroló kefék.

(Ennél szebbet és okosabbat is írtak már fiatal költők az édesanyjukról.)

(Szeged)

G. P.

LEVELESTÁR

Hasonló gondolkozású ivóemberek baráti köre. Egyik esti lap szerint Babits Mihály azért vonta volna vissza jelöltségét a Kisalud-Társaságnál, mert a Társaság „hasonló gondolkozású stb.“, ahol „idegennek hatna Babits“. Nem valószínű, hogy ez a megokolás helytáll, mert egy nagy tekintélyű és nagymúltú irodalmi társaságot még sem lehet baráti körré avagy: csak szoroson egyet gondoló asztaltársasággá degradálni. Ha a Kisfaludysták csak egyformán tudnának bölintani: igen, igen, vagy: nem, nem – akkor ez a széptudományi műintézet lemondhat arról, hogy eleven tényezője lesz a trianoni magyar életnek. – *Puder-razzia.* Cikkét nem közöljük, de abban igaza van, hogy mondjuk Voltaire korában a társadalmi morálba ütközött volna rizspor nélkül emberek közé menni és hogy nem ártana néha a maradi agyvelőkről lerazziázni a port ... Egy évben e por csak néhány vonalnyi, egy századévben már néhány könyök. – *Fanni hagyománya.* A Kisfalud-Társaság egy Szabó Fanni nevű úri hölgytől 620 holdat örökölt: jó volna bizony, ha a birtok jövedelméből nem turáni naiv-eposzokat és nem alkalmi ódákat nyomtatnának ki, hanem befejeznék a Nemzeti Könyvtárt, vagy kiadnák például Bessenyei György összes műveit. Egy irodalmi nagydíj szervezése is kívánatos lenne, ha utólag jutalmaznák meg vele az írókat és nem írnák elő, hogy Vak Béla korában, avagy egy falusi paplakban kell a jutalmazandó mű cselekményének lejátszódnia. – *Justus Pál.* Gratulálunk az Új költő c. vershez. – *Difficile est ...* Szász Zoltán szatirát írt „Magyar élet 1929-ben“ címmel a Pesti Napló febr. 13.-i számába. Erről is el lehet mondani Juhász Gyula szójátékát: Nehéz dolog szatirát nem írni, de szatirát írni még nehezebb. – *Thurzó Pál dr.* Köszönjük az érdeklődést. Készséggel elismerjük, hogy Mécs Lászlót nem lehet „egyszerűen“ Ady-utánzóknak bélyegezni. A Széphalom cikke nem is állította ezt. Szívesen, vesszük különben, ha bármilyen állításunkkal szemben ellenvéleményét megfelelő cikk keretében kifejti. – *Irodalmi radikalizmus.* Ha tényleg megtörtént, hogy irodalmunk egyik köztisztelőben álló veteránja „bolsevikinek“ nevezte Mécs Lászlót, a felvidéki magyarság népszerű költőjét, mert a verssorokat kisbetűvel kezdi: akkor igaza lesz Vargha Gyulának és „megfogja az átok“, a „gyűlölet átka“ édes hazánkat. – *Baumgartenlaube.* Azt a körülményt, hogy a Baumgarten-jutalmat túlnyomó részben „nyugatosok“ kapták, meg lehet érteni. Még az is érthető, hogy a jutalmak odaítélése az Akadémiában történt. Hiába: a pénz nem elég az üdvösségre. Igaz, hogy a koszorú még nem teszi halhatatlanná sem Szini Gyulát, sem Farkas Zoltánt, a bátor fajvédőt. Egyetlen vígasztaló momentum Juhász Gyula „segélyezése“ volt. De hol maradtak Szabó Lőrinc, P. Ábrahám Ernő, Szerb Antal, Oláh Gábor, Benedek Marcell, Marót Károly, Kassák Lajos vagy a „szegény kis költő“, Keleti Artúr? Erdélyi Józsefet, a Gartenlaube egyik első koszorúsát, végérvényesen tehetségtelen verstörlejtőnek tartjuk, akinek csupán az az értéke, hogy Mikeš Lajos, az Athenaeum teljhatalmú irodalmi orákuluma fedezte föl, de mondanivalója, emberi gazdagsága: alig van valamicske. Az ilyen tehetségeknek nem buzdítás és gondtalan dolgozási lehetőség kell, hanem egy segédhivatali vagy postatiszti állás. Szomorú, hogy milyen

csekély literátus műveltséggel és intellektualizmussal lehet valaki „író“ Magyarországon. – *Előkelő folyóirat*.
Köszönjük a megtisztelő jelzõt, de kutyaszociológiával és arckép-fotográfiák közlésével nem foglalkozunk.